

Begreppslista till artikeln **Climate tipping points – too risky to bet against (Lenton m.fl., Nature 2019)**

Engelskt begrepp	Svenskt begrepp	Begreppsförklaring
tipping point	När något når sitt tröskelvärde (oåterkallelig brytpunkt).	Tröskelvärdet är en nivå där det blir svårt att återgå till det normala. Det kan t.ex. vara att ett vindsystem eller en avsmältningshastighet där klimatet kan låsa sig istället för att återgå till normala årsvariationer. Vissa forskare använder uttrycket "övertäckningseffekt" när de pratar om tröskelvärden p.g.a. att det kan vara en stor osäkerhet kring vad som händer när klimatet når dessa brytpunkter.
irreversible	irreversibel (inte omvändbar)	En förändring som ej återgår till det normala eller där det uppstår en tröghet för systemet att "normaliseras".
biophysical systems	biofysiska system	Begreppet omfattar t.ex. regn-, torr- och tempererade områden. Ett aktuellt område är glaciärområden där avsmältningen studeras noggrant. Atmosfär kan även räknas in som ett biofysikaliskt system.
large-scale discontinuities	diskontinuiteter i stor skala	Förändringar som inte är förväntade att ske. Det kan exempelvis vara klimatprocesser som skenar vid hastig avsmältning av glaciärer.
greenhouse gas emissions	växthusgasutsläpp	Utsläpp av exempelvis koldioxid, metan och vattenånga.
cryosphere	kryosfären	Är den del av jordens yta och atmosfären som består av is och snö.

Engelskt begrepp	Svenskt begrepp	Begreppsförklaring
inevitable accumulation of impacts	oundviklig ansamling av effekter	Att processer kan bli självförstärkande, ex: hög avsmältning av glaciäris ger en ökad havsnivå samtidigt som en mörkare havsyta (utan is) drar åt sig mer värme vilket smälter ännu mer is.
palaeo-evidence	palaeo-bevis	Bevis för processer, tillstånd, arter m.m. i förhistorisk tid. Geologiska mekanismer som visar på förändringar i bl.a. jordskorpan p.g.a. kontinentalplattornas rörelse, borrhärnor i is (t.ex. isotoper och gasbubblor i borrhärnor från inlandsisen).
ocean acidification	havets försurning	Att havsvattnet blir surare då mer koldioxid löser sig i vattnet och bildar kolsyra, pH sjunker.
pollution	förorening (kemisk förening)	Substans (fast, flytande eller gas) eller någon form av energi som orsakar skada på naturen.
biodiversity	biologisk mångfald	Ett samlingsbegrepp som omfattar all den variation mellan arter, samt inom arter och livsmiljöer som finns på jorden.
human livelihoods	mänsklig försörjning	Hänvisar till människans "medel för att säkra de grundläggande nödvändigheterna i livet". Livförsörjning definieras som en uppsättning aktiviteter som är väsentliga för vardagen som bedrivs över ens livslängd. Sådana aktiviteter kan innefatta att säkra vatten, mat, foder, medicin, skydd och kläder.
biosphere	biosfär	Den tunna sfär som finns runt jorden där man kan hitta liv.
carbon release	kolfrisättning	T.ex. när tundrans permafrost tinar och släpper ut stora mängder metangas som varit instängd under isen över lång tid.
emission budgets	utsläppsbudgetar	Ofta förknippade med hur mycket klimatutsläpp ett företag får ha. En mer aktuell tolkning har presenterats under 2021 som fokuserar på den personliga klimatbudgeten vilket skulle främja en mer klimatsmart livsstil, infrastruktur och innovation. Ett exempel kan vara appar där personer handlar med utsläppsrätter.

Engelskt begrepp	Svenskt begrepp	Begreppsförklaring
deforestation	avskogning	Innebär att ett ursprungligen skogtäckt område permanent omvandlas till antingen åkermark, betesmark eller annan öppen mark, antingen genom människans inverkan eller genom naturliga orsaker, till exempel skogsbränder.
forest-cover loss	förlust av skog	När skog försvinner sker både vinster och förluster av biologisk mångfald när det gäller antalet enskilda växt- och djurarter. Likaså påverkas den bredare mångfalden och sammansättningen av ekosystem.
insect disturbance	insektsstörningar	Är viktiga faktorer som leder till förändringar i skogens ekosystem runt om i världen. Det kan vara monokultur och torka som gynnar vissa svampar eller insekter.
carbon sink	kolsänka	Plats eller process som extraherar koldioxid ur atmosfären och lagrar det på kortare eller längre tid.
carbon store	kollager	Finns till exempel i skogsmark, i trädbestånden och i myrarna.
carbon source	kolkälla	Ökar mängden kol i atmosfären (koldioxid CO ₂ , metan CH ₄).
permafrost	permafrost	Finns i mark där det är tjäle, frusen mark året om.
global cascade	global kaskad	En global kaskadeffekt är en serie sekundära händelser som utlöses av en annan primär händelse. Ex. är en ekologisk kaskadeffekt en serie sekundära utrotningar som utlöses av den primära utrotningen av en nyckelart i ett ekosystem.
regime shift spanning	regimskifte	Är stora, plötsliga, ihållande förändringar i ekosystemens struktur och funktion, klimatet, finansiella system eller andra komplexa system.
interglacial period	interglacial period	Istid som har förekommit ett flertal gånger.
cloud-resolving model	molnmodell	Modell som beskriver molnbildning och regn.